



Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo: „Angeljček!“

Štev. 10.

V Ljubljani, 1. oktobra 1898.

Leto XXVIII.

Venec na grob cesarice Elizabete.

Stresnil orel je avstrijski krila
In jih zgrnil v silni bôli:
V hipu smrt oblastno je zasela
Prazno mesto na prestoli . . .

Kjer je cvela kdaj ‚bavarska roža‘,
Zdaj brezglasna je pustinja;
Žalen čez dragulje, krono, žezlo
Smrtni angelj prt razgrinja.

Kdo naj pač v slavnostnem zlatem letu
To vrjame vest zločesto,
Ki z bridkostjo, strahom, srdom
Polni sêlo, trg in mesto?

Kdo umeje naj, da mati ljudstev
V tujem svetu je umrla?
In še tó: da satanska je roka
Blago srce ji predrla!

Čuj, zvonovi . . . O, kako donijo
Plakajoče kot k pogrebu,
Ž njih glasovi tisoče očes se
Plakajočih dviga k nebu.

Kodi človek najde naj utehe,
Ktera naj si voli pota,
Če pod božjim solncem več ni varna
Ne ljubezen, ne dobrota . . .

Samši joče mati ob zibeli
Po tem materinjem vzoru,
V duše dnò potrta oko otira
Starec siv v možakov zboru,

Narodov pastirko pomiluje
Mlad pastir ob svoji čredi,
Svečenik solzi se ob oltarji
In otrok ob abecedi:

Kaj še On, cesarski naš mučenec . . .
Mrtev brat in sin in žena —
Njemu pač prihranjena na svetu
Ran skelečih ni nobena!

Večni Bog, vsa Avstrija se klanja
V prahu Tvoji volji sveti!
Daj tolažbo milemu Vladarju,
Daj mirú Elizabeti!

Nas pa varuj, da nikdar upornost
Src slabôtnih se ne loti,
Da v tej dôbi strašnih zmot svetovnih
Prave ne zgrešimo poti.

Jožef Volc.

Spomini na mojo mater.

(Spisal *Josip Martin.*) = *Jr. Canhar Sinkovc*



akor bi videl še danes njih dobri, blagodušni obraz, njih mile oči, iz katerih je sijalo toliko ljubezni in dobrosrčnosti! Kakor bi slišal še vedno njih glas, kako me opominjajo in prosijo z rahlimi, le redkokdaj strogimi in ostrejšimi besedami: „Varuj se, moj sin, da ne zabredeš na stranska pota; pazi se, da ne zaideš v zágate, iz katerih se je le težko še rešiti. Pri vsakem svojem koraku poslušaj svojo vest in ne pozabi na Boga!“

V šumenju dneva in v skrbeh življenja, v trenutkih polnih žalosti in omahovanja, v veselih urah brezskrbnosti in sreče, — vedno jih vidim pred seboj, svojo ljubo, dobro mater, vedno se mi zdi, da plava nad mano njih ljubeča duša in da skrbé zame kakor nekdanj.

Najjasnejše pa se jih spominjam o tistem večernem času. Zunaj je mesto umolknilo in noč je legla črna in hladna na utrujeno zemljo. Pred mano gorí luč in obseva z bledo, trepetajočo svetlobo knjige, ležeče po mizi, in posteljo in stene.

In pred moje duševne oči prihajajo nekdanji časi, — lepi in jasni, da se mi toži po njih iz globočine srca, da bi jih poklical nazaj in živel še jedenkrat, če bi bilo to mogoče . . .

A ne vrnejo se več. Ura beži za uro in leto za letom; pozabljene so kmalu vse skrbi, pozabljeni vsi žalostni in srečni trenotki in samo slabi sledovi ostanejo še v srcu po njih . . .

Spominjam se, kakšna grenka žalost me je ovladala ob materini smrti. Zdel sem se samemu sebi kakor ptica, ki ji odrežejo peroti. „Kam naj se obrnem, kaj naj počnem? Kdo naj mi svetuje, kadar omahujem mej blagim in hudim? Kdo naj me odslej tolaži, kadar položi nesreča svojo železno roko na mojo ramo? Kdo naj se veseli mojega napredka in moje sreče?“

A hujše kakor vse to je bila težka, tako neizmerno težka zavest, da sem tolikrat in tako brezčutno žalil svojo mater; da sem jim iz svojeglavnosti in lahkomišelnosti napravljaj toliko grenkih ur. Vsaka solza, ki so jo prelili kdaj moja mati zaradi mene, ležala je sedaj na mojem srcu, vroča in pekoča, kakor kaplja stopljenega svinca . . . Toda kesanje je bilo prepozno, prepozno sem jim poljubljal mrzle, odrevenele roke in jih prosil odpuščanja. Ležali so tam na mrtvaškem odru, bleđi in mirni, in ljubeč, prijazen smehlaj je plaval na njih mrtvih ustnih.

Oh, da bi mogel priklicati preteklost nazaj! Kako bi jih ljubil, svojo dobro mater, kako bi poslušal vsako njih besedo! Niti jedna sama solza ne bi jim smela več skaliti prijaznih očij. Ne bilo bi jim treba zapovedovati, ne opominjati in ne prositi; ubogal bi jih na prvi pogled in služil jim veselo in udano, kakor mora služiti otrok svoji materi . . . A z vsem tem ne bi jim mogel poplačati nikdar vseh skrbij in tolike ljubezni.

Toda malo je otrok, ki bi se spominjali svojih dolžnostij o pravem času. Najbolj ljubeče in najbolj skrbne matere imajo za plačilo navadno samo nehvaležnost in neubogljivost . . . Kadar pa mu mati umrje, takrat šele se spomni otrok, kaj je izgubil. A potem joka prepozno in prepozno si želi nazaj minulih dni, da bi popravil in izbrisal, kar je zagrešil.

Tako se je zgodilo z menoj.

Dokler so živeli moja mati, slišal sem samo njih nauke in opomine, videl samo, kako so delali brez prenehanja in se trudili zame, dokler jim ni izkopala prevelika skrb in napornost prezgodnjega groba. A tega nisem takrat videl, kako so prebdeli v skrbeh in molitvi cele noči, videl nisem njih tihe, vroče materinske ljubezni, s katero so spremljali vsak moj korak, kakor zvesti angelj varuh. Vse to čutim šele sedaj, ko jih kličem zaman v trenutkih žalosti in solzá . . . Ali vendar: — kadar se jih spominjam, potolaži in umiri se moje srce in jaz čutim, da plava njih duša nad mano, visoko gori nad zvezdami, kjer ni več nikakih skrbij in nikake bolesti . . .

„Spominjajte se me, mati, ljuba moja mati; spominjajte se me v svetli nebeški krasoti, da se ne izpodtakne moja noga, da ne omahnejo moje roke!“

I.

Sestra mi je pravila pozneje o nekem dogodku, ki mi priklíče v oči solze hvaležnosti in ljubezni, kadar se ga domislim . . .

Hodil sem v prvo šolo v mestu; vsak mesec ali še bolj pogosto so prišli mati, da so mi prinesli pošito in oprano perilo in da so oskrbeli še mnogo drugih stvari. Hrano sem imel skromno in tudi za stanarino in obleko mi je hodila precej trda. Mati so si odtrgali zadnji grižljaj od ust, da so mi mogli dati od časa do časa kakšno desetico; hodili so v mesto peš, v blatu in snegu, — štiri dobre ure. Zjutraj na vse zgodaj so se odpravili in utrujeni in polni skrbij so se vračali zvečer domov.

Bilo je v decembru. Sneg je naletaval neprestano v drobnih, ledenih iglicah, ki so se zasajale v obraz, kakor bi zbadal vanj z ostrimi bucikami. Tako je bilo dan za dnem. Vsa pota so bila pokrita z blatno mešanico, ki je segala tu pa tam čez gležnja.

Zunaj je bilo še temno in leden mráz je pritiskal na zemljo. Moja mati so vstali in prižgali luč. Sestri sta še mirno spali, le mlajši brat se je za trenotek vzbudil, pa je takoj zopet zadremal. Kmalu je bil napravljen v peči ogenj in pristavljen lonček kave. Mej tem, ko se je kuhal zajutrek, pa so se mati napravljali za dolgo pot. Pregledali so še jedenkrat vse, kar so bili pripravili prejšnji dan, da ponesó meni v mesto. Naposled so povezali vse skupaj v veliko višnjevo ruto, prekrižali se, sklenili roke in sedli k peči. Kaj so tačas mislili? Za koga so molili tako goreče, da so jim padale solze po suhih, od trpljenja nagubanih licih . . .?

Zajutrek je bil kuhan in mati so vzbudili mojo starejšo sestro, da ji naročé, kaj naj počné ves dan domá in kako naj se vedejo, da bi ne bilo zvečer pritoževanja in prepirov. Uredili so, kar je bilo treba za kosilo in

večerjo in — odšli so na cesto, v mrzlo zimsko noč, še predno se je začelo jasniati nebo na vzhodu.

Kakšna pot je bila to! Noga je zastajala pri vsakem koraku v mastnem, s snegom in ledom namešanim blatu. Na planem je začel briti ostri jutranji veter in na obleki, na laseh, na obrvih in trepalnicah se je prikazala slana v mrzlih belih nitih. Obraz jim je pokrila kmalu tenka ledena mrena in ustna so postala trda in okorna, kakor bi bila zamrznila drugo na drugo.

A dobra mati so šli neutrudno dalje s hitrimi, enakomernimi koraki. Niso se zmenili ne za mraz ne za burjo, tako polno je bilo njih srce težkih skrbi in vroče ljubezni. Ozrli so se sedaj pa sedaj nazaj, če ne prihaja kakšen voznik, da prisedejo vsaj za nekaj časa in si odpočijejo. Toda bilo ni nikogar.

Na pol pota je stala gostilna, kjer se je mudil navadno vsakdo, ki je prihajal iz mesta v našo vas. Ali moja mati se niso smeli muditi, niso si smeli privoščiti niti kapljice brinjevca, da bi si ogreli premrle ude. Le dalje, dalje, — za sina . . .!

Prišli so v mesto, na moje stanovanje, kjer so čakali, da sem prišel iz šole. Skoro prestrašil sem se svoje matere, tako izmučen in premrzl je bil njih obraz, ozeble in odrevenele so jim bile roke. Ali nasmehljali so se iskreno in ljubeznivo, ko sem vstopil v sobo, in njih pogled me je objel s tistim gorkim, prisrčnosti in sočutja polnim žarkom, kakor prihaja samo iz materinih očij.

„Kako dolgo te ni bilo! . . . Ali si zdrav? . . . Kako se ti godi?“

In sledila so tista nešteta vprašanja o najneznatnejših malenkostih, ki so pričala vsa o neprestanih skrbih zame in za mojo srečo. Jaz sem odgovarjal samo površno in — Bog mi odpusti, — velikrat nisem povedal čiste resnice, da bi matere ne žalil in ne vznemirjal.

„Pa kako ste mogli priti peš po taki poti in v takem mrazu? Kaj niste mogli dobiti nobenega voza?“

„Ni bilo take sile. Cesta je bila še precej zmrzla; samo bolj proti mestu se je že otajala . . .“

Odšel sem kósit in čez pol ure sem se vrnil na stanovanje.

Mati so sedeli še vedno tam; razgovarjali so se z gospodinja o mnogih potrebnih stvareh, za katere se pa jaz takrat nisem veliko brigal. Potem so se šli zahvalit različnim mojim dobrotnikom, ki so mi skrbeli za hrano in pomagali plačevati stanarino. Naposled, bilo je že precej pozno popoldne in jaz sem bil ravno šole prost, odpravili so se zopet proti domu. Peš, kakor so bili prišli. Spremljal sem jih nekoliko poti in izpraševali so me o šoli in drugem ter mi dajali nauke, katerih pa v svoji tedanji lahkomiselnosti in brezskrbnosti nisem posebno pazno poslušal. Ali kljub temu vem, da sem prav tisti dan še bolj kakor kdaj prej čutil veliko ljubezen in hvaležnost do svoje matere. Hotel sem jih vprašati, kje so kosili, ali so utrujeni, ali se nič ne bojé te dolge, dolge poti in kako bodo hodili, ko se že bliža noč. Toda iz neznanega vzroka so mi zastala vsa ta vprašanja v grlu. Naposled sva se poslovila. Predno pa sva se ločila, stisnili so mi v roko desetico.

„Da ne boš lačen“, so pripomnili z nekako čudno žalostnim smehljajem. Gledal sem še dolgo časa za njimi, kako so stopali po razmočeni cesti s trudom in muko, dokler niso izginili za ovinkom.

Noč je prihajala hitro in dohitela je mojo mater sredi pota. Kako so jim začele omagovati moči, — kako so se ozirali in poslušali, če ne prihaja morda kak voz, — kako so potem hiteli dalje, premraženi in do smrti utrujeni, — vsega tega si ne smem predstavljati in srce se mi stiska od žalosti, če se spomnim tistega dne . . . In vse to samo zame, iz same čiste, neizmerne ljubezni!

Prišli so naposled domov že pozno v noč in se zgrudili na stol. Zapustile so jih zadnje moči in izgubili so zavest. Moje sestre so begale prestrašene krog njih in jim močile čelo in senca z vodo in kisom. Čez dobre pol ure so se osvestili, toda vsi udje so jim bili težki, kakor bi se jim po žilah pretakal raztopljen svinec namesto krvi.

Zavžili niso ves dan ničesar. Zadnjo desetico so bili dali meni, — ko sem prišel od kosila. Sami pa so hodili ves dan v mrazu in burji; v svoji materinski ljubezni so pozabili nase. Ako bi bilo meni v blagor in srečo, dali bi si iztrgati iz prsij svoje gorko srce, — to srce polno vzvišene, ne^lrazumljive ljubezni . . .

Tudi ko bi še živeli moja mati, ne mogel bi jim nikdar poplačati niti jednega trenutka njihovih skrbij.

A sedaj počivajo . . .

(Dalje prihodnjič.)



Svetniki-ljubitelji in ljubljenci živalij.

(Po Fr. Lindenu priobčuje Jos. Volc.)

XLIX.

Sv. Anton Padovanski († 1232), iz reda sv. Frančiška, jeden najbolj priljubljenih in najslavnejših svetnikov, je bil velik čudodelnik.

Ko je nekoč v mestu Bourges (beri: Burž) pridigoval, se je hotel neki krivoverec ž njim prepirati o pričujočnosti Jezusa Kristusa v najsvetejšem Zakramentu. Svetnik je bil zadovoljen. Guidald (tako je bilo ime krivovercu) pride o odločenem času, in prepir se prične. Kaj hitro užene svetnik krivoverca s tako tehtnimi in neovrgljivimi dokazi, da ne vé ničesar več ugovarjati. Pa prevzetni krivoverec se še noče udati zaradi velike množice zbranega ljudstva in, da bi se rešil iz zadrege, reče svetniku: „Ako mi moreš s čudežem dokazati pričujočnost Jezusa Kristusa v zakramentu presvetega Rešnjega Telesa, pa sem pripravljen sprejeti katoliško vero. Svetnik mu odgovori: „Zaupam svojemu Zveličarju Jezusu Kristusu, kateri mi bo milostno dodelil, kar zahtevaš.“ — „Poslušaj“, reče sedaj krivoverec, „tri dni ne bom dal ničesar jesti svojemu me z g u; potlej pa mu bom vpričo zbranega ljudstva

ponudil najboljše klaje. Takrat pridi tudi ti sem s telesom Gospodovim, kakor to imenuješ, in če bo živinče pustilo ponujano klajo, pa molilo zakrament, tedaj se udam in sprejemem katoliško vero.“ Sv. Anton je zadovoljen tako.

Tretji dan se zbere na mestnem trgu velika množica; sv. Anton pride z nekaterimi gorečimi katoličani, Guidalda pa spremljajo krivoverci, ki vèdejo s seboj lačnega mezga. Nato gre svetnik v bližnjo cerkev, da opravi sveto mašo; po maši se vrne s presv. Rešnjim Telesom, ki ga spremlja in moli obilica pobožnih katolikov. Sedaj privedejo mezga in mu dajo klaje; svetnik pa se približa, vzdigne kvišku presv. Zakrament in nagovori lačno živinče tako-le: „Po vsemogočnosti in v imenu našega Stvarnika, ki ga tukaj-le držim v rokah, ti zapovem, da takoj pridi in skaži njemu, ki te je vstvaril, čast, katera se mu spodobi, da bodo ti-le krivoverni ljudje jasno izprevideli, da so vse stvari poslušne Stvarniku, kateri na mašnikovo povelje pride na oltar.“ In glej! mezeg takoj popusti ponujeno klajo, poklekne in prikloni glavo pred najsvetejšim Zakramentom. Katoliki glasno razodevajo svoje veselje; krivoverci pa se osramočeni pozgubijo. Guidald je izpolnil svojo obljubo; povrnil se je z vso družino v sveto katoliško cerkev. Pozneje je pozidal cerkvico v čast sv. Petru, in njegovi vnuki so postavili še jedno in nad vrati v kamen uklesan spomin te čudežne dogodbe.



Oh barčica.

Oh barčica, oh barčica	Saj morda lahna barčica
Sred morja, sred valov,	Razbije se ob čer,
Kot lahna plava ptičica	In če iskali, našli ga
Od zemlje, od bregov.	Ne bodejo nikjer.
Na njej pa mlad mornar sloni	Pa bodejo jokali se
In nemo gleda val,	In bodo plakali,
Ta val, ki lahno nese ga	A sina iz morja globin
Od dragih rodnih tal.	Nikdar pričakali . . .
Od rodne zemlje v tujo, kam ?	Pa morda ne razbije se
Oh, kam ponese ga ?	In se povrne spet . . .
Ne ve, ne zna, li spet kedaj	A to bo že, a to bo že
Do njih prinese ga.	Čez dolgo vrsto let.

A, ko bo gledal cvetno plan,
Pač točil bo solze,
Saj sred valov, saj sred voda
Zamrje mu srce!

Boleslav.



Sreča mladinskih let.

(Piše Fr. Kralj.)

X. G l a s b a.

Kdor skusi, ta pa vé. Vidite, vse to, kar sem vam že povedal o mladinski sreči, sem z večine sam skusil, ali pa moji tovariši-vrstniki. Ej, vi ne veste, koliko veselih uric smo užili. Mnogokaj sem vam že razkazal; zdi se mi pa, da je ta-le predalček, ki ga vam sedaj-le odprem, še nekako najbolj napolnjen in natlačen s samimi radostmi. Napis mu je „glasba“, -kar pomeni petje in godbo z raznovrstnimi pritiklinami. Saj iz tega predalčka je vzetih največ tistih vedril in tolažil, s katerimi nas skušajo tolažiti in razveseljevati drugi in s katerimi se tolažimo in radujemo sami. Le pomislite nekoliko, kmalu mi boste pritrčili.

Koliko velja tista prva pesmica, ki jo zna bolj ali manj dovršeno vsako detece, tega si ne upam sam razsoditi, marveč to drage volje prepuščam vaši razsodbi, saj ste tudi vi — le nikar mi ne tajite — že mnogokrat nategovali to ne sicer prelepo in preprijetno, vendar svetovno „narodno“ pesmico, ko ste najprej ustni pripravili v pravi položaj, potlej pa začeli se „kisati“ in „kremžiti“, cviliti in tuliti, jokati in plakati, pa „dreti se“ na ves glas, da se je daleč razlegalo.

Ker pa pregovor pravi, da je vsaka pesem le nekaj časa lepa, treba je prej ko prej tako „godbo“ preprečiti in nadomestiti s pošteno glasbo. In to se res kmalu posreči popolnoma, ker jih navadno več sodeluje pri tem poslu.

Najprej preljuba mama plakajoče detece rahlo položi v zibelko in poleg njega zapoje tisto staro in vendar vedno novo detinsko pesmico: „Ajaj, ajaj...“ in solzice se urno pozgubé, spanček hitro vse poravna. Pa mama ne morejo vsemu kaj; ob drugi priliki izročé detece njegovi nekoliko večji sestrici v varstvo. In glejte, kako spretno je zna razvedrovati. Najprej gledata podobice, a oči se kmalu naveličajo, ne pa tako hitro ušesa, ki strmeč poslušajo raznovrstno „godbo“: nekaj časa mu bobna s prsti po okencu, potlej začne rahlo razbijati ob steklenico, da se sliši, kakor bi zvonilo, nato začne z dlanmi in komolci tleči ob mizo, da odmeva, kakor da bi konj tekkel po cesti ali kakor da bi mlatiči mlatili na podu; takih in enakih glasov zna še veliko izvabiti, da bi še bolj razveselila že itak veselo dete.

Konečno, ko se naveličata že vsega drugega, seže dobra sestra še po „trikotnik“, ki je iz trdega jekla nalašč za to narejen, da nanj „pritrkavajo“ mali razposajenčki. In kaj si še izmisli prebrisana sestra? Na dve nitki obesi to priprosto „godalo“, in na vsako uho mora pritisniti jeden konec in sestra začne s paličko nabijati: oj, kako sedaj močno in glasno doni in zvoní, prav kakor veliki zvon v zvoniku!

Pa sestra ni sama; pridruži se ji polagoma še več drugih, ki hočejo z godbo razveseliti malega ljubljénčka: od strica je dobil lončeno piščalko, od tete konjička, ki pišče; boter mu je kupil kositarjevo trobentico, botrica pa pisan boben; dedek pa mu je iz sejma prinesel celo — glejte no — orgljice.

To vam je bil praznik, ko jih je dobil v last. Kot bi nebeški krilatci peli, tako se mu je zdelo. Kako mu je ugajalo mogočno brnenje, a hkrati mило in jasno zvenčanje!

Ko se pa naš milček postavi na lastne noge, mu nič več ne ugaja le kupljena roba, marveč rabi najrajše lastne izdelke. V pomladi dela iz vrbovine



raznovrstne piščalke ter pišče, da odmeva hrib in log. Ko pa vrbovje ni več mužno, napravi si iz bezgove cevi celo „klarinet“; ob koncu prireže cev na pošev, pripravna na to odprtino tenko trščico in jo pritrdi z nitjo tako, da je le na vrhu nekoliko prostora mej trščico in cevnim robom; ob strani pa ji izluknjá prebiralnice in izgotovljeno je dokaj umetno godalo domačega

pridelka. S takim pa že ne sme več ostati vedno na tleh; na visok porobek se spravi, da vesela godba odmeva dalje „v širo plan.“

Naš mladi umetnik zna pa tudi na travco piskati in na hruškovo pero žvižgati in še marsikaj drugega, da lahko sam sebi in drugim dela kratek čas.



Tako ljubko godbo iz mladih dnij si lahko v poznejših letih mnogo-
vrstno izpopolni vsakdo, komur je sreča tako mila, da se more po višjih
šolah izobraževati. Na vrsto pridejo gosli, citre, glasovir, orglje . . . oj, koliko
radosti tič v le-teh besedah!

Najlepše in najplemenitejše godalo nam je pa podaril Bog sam, namreč sposobnost za petje. Ako premišljam, koliko najlepšega in najnedolžnejšega veselja mi je že petje provzročilo v življenju, si kar ne morem misliti, kako bi bilo možno še veseliti se v naši solzni dolini, ko bi prenehalo vse petje na svetu. Lepo petje tako slovesno povečuje službo božjo, priprosta pesmica kratkočasi pastirčka na samotnem pašniku, pošteno petje ohranja sleherno družbo pri dobri volji, in kaj bi bile javne veselice in svečanostne slovesnosti brez lepo ubranega petja!

Bodite, mladi moji prijatelji, Bogu hvaležni za ta neprecenljivi dar. Pridno ga izobražujte ter radi prepevajte naše mile pesmi; toda vselej le samo poštene, nikdar ne umazanih in nečednih! Za vsako veselje, še prav posebno pa za petje vam veljaj svetega apostola opomin: „Veselite se, a veselite se v Gospodu!“



Tri pravljice.

(Svojim prijateljem spisal A. D.)

3. Pravljica o starem Kozmi.

Stari Kozma je bil slep starček, ki je posedal dan za dnem na širokem pragu štacunarjeve hiše ter prosil miloščine. Bele mreene so prepregale njegove oči in globoko na prsi se mu je vila siva brada. V roki je držal klobuk in vanj so metali usmiljeni ljudje svoje darove.

Vrvarjev Ivan je šel nekoč iz šole in ugledal je starčka, ki je sedel na pragu kakor po navadi. Ivan je pobral na cesti velik kamen in se je približal Kozmi.

„Náte, Kozma, — kos kruha!“

In položil je kamen v Kozmov klobuk.

Kozma se je hotel zahvaliti, a ko je vzel kamen v roko, spoznal je, da se je Ivan norčeval iz njega.

„Oj, tí hudobni otrok ti!“ zaklical je za njim. „Ali se ne bojiš Boga, da bi za kazen tudi tebi ne dal kamena namesto kruha?“

Ivan je hitel domov in žal mu je bilo svojega zlobnega dejanja. Zvečer ni mogel zaspati in mučile so ga hude sanje.

Sanjalo se mu je, da tava in tava po zapuščenih potih, po sami neskončni pustinji. Vse naokrog samo kamenje in ničesar drugega. Utrujen je bil, da je komaj še pomikal noge, a gnalo ga je vedno dalje in dalje. Lačen je bil, da se mu je delalo temno pred očmi; kakor v megli je videl pred sabo najslastnejše jedi, toda kadar je iztegnil roko za njimi, prijel je za mrzlo kamenje. Oh, samo skalovje in kamenje, kolikor daleč je segal njegov pogled! Niti jedna sama jagoda ni rastla ob poti, nobenega drevesa ni bilo, da bi videl sad na njem. In Ivan je hitel naprej in glad ga je mučil vedno

huje. Oziral se je na vse strani, če ni morda kje kakšna osamljena koča. Mrak je prihajal, in on je taval še vedno po pusti, skaloviti krajini. Velike črne sence so se začele plaziti po poti, nebo je postajalo sivo in temno in nobena zvezda še ni zasvetila. Utrujen in obupan se je hotel Ivan zgruditi na tla, — kar ugleda od daleč trepetajočo luč. Zbral je svoje zadnje moči in pohitel v ono stran. Svetloba je prihajala vedno bliže in bliže, — in glej! — tam stoji prijazna koča in okno je razsvetljeno. Ivan odpre hišna vrata in naproti mu pride — Kozma.

„Ah, Kozma!“ vzdihne Ivan, „dajte mi malo kruha!“

„Tako, dragi Ivan!“ odgovori mu Kozma, vzame z mize težak kamen in ga ponudi Ivanu.

„Glej, to je tisti, ki si daroval meni oni dan . . .“

Ivan zajoka na glas in — se prebudi.

Dolgo časa se je premetaval po postelji, predno je mogel zopet zaspati. In ko je zatisnil oči, pričele so ga mučiti še hujše sanje kakor prej.

Zdelo se mu je, da je umrl. Vsi so jokali krog njegove postelje, — oče, mati, bratje in sestre. Dva dni je ležal na mrtvaškem odru, potem pa so ga položili v krsto in odnesli na pokopališče. Zvonovi so zvonili vso pot in vse polno ljudij je šlo za krsto.

Tisti čas pa je njegova duša splavala proti nebu, pred božjo sodbo. Ivan je čutil, kako hiti višje in višje, kako ostajajo svetle zvezde daleč za njim, a on hiti dalje proti jasnemu nebu. Globoko pod njim leži zemlja, pusta in črna in zavita v oblake. Krog njega pa je zrak vedno bolj čist in svetel in vse se leskeče in blešči kakor v samih dragih kamenih. In pred sabo ugleda prelepe bele postave v dolgih haljah in zlatih perotih. To so bili angelji. Čudovito petje je slišal od daleč in glasovi srebrnih strun so mu prihajali na uho.

Od same neizmerne krasote je zatiskal Ivan oči in dvoje angeljev ga je spremilo do zlatega prestola, pred katerim je stal velik kerub, belo oblečen in z zlato tehtnico v roki. In v jedno skledico te tehtnice je polagal Ivanova dobra dela, a v drugo njegove grehe. Vesel in srečen je bil Ivan, zakaj skledica njegovih dobrih del je bila težja, kakor skledica njegovih grehov... Ali oh! kaj se je zgodilo? Prišel je angelj s težkim kamenom v roki in položil ga je v skledico grehov; in velik kamen je odtehtal hipoma vsa dobra dela, da je skočila njihova skledica visoko kvišku, kakor bi bila napolnjena s samim lahkim papirjem. In angelj je izpregovoril z žalostnim glasom:

„Obsojen je . . .“

In zopet je Ivan bridko zajokal, — in vzbudil se je . . .

Mati so stali ob njegovi postelji in povpraševali so ga skrbno:

„Kaj ti je Ivan, da se tako premetavaš? Ali se ti je kaj hudega sanjalo?“

Ivan je povedal svoji materi natanko in odkrito, kaj je bil storil prejšnji dan in kakšne težke sanje je imel po noči.

Ko se je oblekel, opravil jutranjo molitev in vzel knjige, da bi odšel v šolo, dejali so mati:

„Tu imaš kos kruha in dva krajcarja. Kadar vidiš Kozmo na pragu, podari mu to in prosi ga odpuščanja. V nedeljo pa moraš k spovedniku, da se spoveš svojega greha!“

In Ivan je storil, kakor so mu naročili mati.



Najžalostnejši dogodek mojega življenja.

(Slika. — Spisal *Veselko K.*)

Bilo je o velikih počitnicah. Nekega vročega popoldne sem prišel k svojemu součencu Ivanu, do kojega rodne vasi sem imel dobre pol ure hoda. Pozdravivši ga po stari domači šegi mu rečem: „Janko, lej drevi, ko se hlad naredi, bi bilo prav prijetno malo voziti se po Savi. Čoln imam s seboj, kajti ravnokar sem se pripeljal gori po Savi. Nikoli se mi ni zdelo tako prijetno, ko ravno danes. Valovi so mirni, voda ne ravno prevelika, tistih dveh vrtincev pa, ki sta tam doli pod cesto, se že lahko ogneva. — Lej, danes bi tudi prav lahko obiskala Milana. Včera sem zvedel, da bode danes in jutri doma. Prihodnji teden hoče nekoliko potovati po Gorenjskem. Ne bi li bilo torej dobro, če bi ga danes poiskala?“

Ivan ni črhnil ne črne, ne bele. Vendar pa je bilo videti, da bi rad ustregel moji želji. To je videla tudi njegova vrla mati, ki je iz košare metala svinjam zel na prostoren dvor ter vmes zvesto poslušala moje besede.

Odgovorila je torej mesto Ivana:

„Kaj se bo hodil voziti? Bi se menda rad utopil? Le nikarte se tako radi z vodo ne igrajte, ko ni nič strašnejšega kakor globoka voda. Sedita rajše tja v utico; jaz vama pa prinesem vrč vina in kruha. Pa se bodeta boljše zabavala nego na vodi.“

„Je že prav, mati; pa midva bi rada obiskala svojega prijatelja Milana. Saj vozila se tako ne bodeva mnogo po Savi. Tja pa nazaj, pa bo. Pustite ga torej, pustite“, pregovarjal sem jaz Ivanovo mater.

„Naj bode! S teboj le naj gre. Saj z drugim bi ga itak ne pustila. Pa če se vama pripeti kaj hudega, boš ti Karol vsega kriv“, odgovorila mi je mati ter pristavila: „Noči pa ne čakajta. Lahko zajdeta v kak vrtinec in se oba utopita v Savi.“

„Mati, ne bojte se za naju. Bodeva že dobro veslala in se vrtincev varno ogibala.“

Rekši, mignem Ivanu, ki je vesel, da mu je mati dovolila, korakal za menoj navzdol proti Savi.

Stopila sva v čoln, ki je bil priklenjen za debelo jelševo vejo. Ivan se vsede na sredi. Jaz pa sem zasedel mesto krmarja. Odklenivši čoln, prinem ga krepko z veslom od brega in — bila sva na Savini gladini. Vozila sva naravnost prek reke. Na tem kraju teče Sava precej mirno, tako da se brez

velikega napora lahko vesla tudi proti vodi. Srečala sva starega ribiča, ki je sedel v ne premajhnem čolnu ter zamišljeno zrl v vodo za trnkom.

„Oče“, zakričim mu, „ali je Mavričev študent doma?“

„Ka-a-áj?“ zatulil je starček, ki je stoprv sedaj zapazil naju: tako je bil zamišljen v svoj posel.

Ponovim torej svoje vprašanje še jedenkrat.

„O, ne; ni ga ne! Zjutraj se je odpeljal z očetom v goro. Težko, če je že doma. Jaz bi že trdil, da ga še ni“, odgovoril je ribič ter se zopet zagledal v svoj trnek.

„Kaj se hočeva sedaj tja voziti, saj ga res bržkone ni doma“, rekel sem torej Ivanu, „pa se raji voziva nekoliko časa. Saj vidiš, kako je prijetno.“

Ivan je bil z mojim predlogom zadovoljen. Vendar pa je bil vedno nekako zamišljen.

Vozila sva se dobro uro po Savi pogovarjaje se o raznih rečeh.

„Daj, bodem še jaz nekoliko časa krmaril“, poprosil me je moj tovariš. Jaz pa sem njegovi želji rad ustregel in pristavil: „Pa dobro vodi!“

Pa zdajci se začuje iz daljave močen žvižg. Izza hriba se približa železnični vlak. Oba sva obrnila na železnega konja večjo pozornost nego na čoln. Skoro sva pozabila, da sva na vodi.

Kar se meni zazdi, da se čoln mnogo hitreje pomika nego preje. Ozrem se torej okoli sebe in zapazim sebi in svojemu tovarišu v velik strah, da je mej tem, ko sva se midva zagledala v lokomotivo, zašel najin čoln v močan vrtinec.

„Kreni z veslom!“ zavpil sem Ivanu na vso moč. A bilo je že prepozno. Komaj sem besedi izgovoril, izginil je zadnji konec čolna v vodo in z njim tudi — Ivan.

V trenutju skočim za njim. — — —

Držeč Ivana za lase in premočen po vsem životu priplaval sem na Savino obrežje. Kmalu je priletelo mnogo ljudij iz vasi. Mej njimi tudi mati nesrečnega Ivana. Hitro poklekne na tla k Ivanu, da bi se prepričala, ali še živi. A nesrečnež ni dal od sebe nikakega glasu. Obličje njegovo je bilo blede ko zid.

Ljudje so drgnili Ivana in se prizadevali na vse načine, da bi ga pripravili k zavesti.

In res se je slednjič malo zavedel.

Žalosten sem stal poleg na pol mrtvega tovariša in nisem mogel spregovoriti niti besedice. Pa kako bi tudi? Saj nisem bil jaz v nič manjši nevarnosti nego Ivan.

Nesrečna Ivanova mati je močno ihtela in na obrazu ji je bilo brati neizmerno bolest.

„Ti si kriv!“ rekla je jezno-žalostno meni, ki se ji nisem upal ugovarjati. Ivana so nesli domov. — — —

Začetek šolskega leta je bil vedno bliže. Slednjič je prišel čas, da sem se zopet popeljal v mesto.

Druga leta sva se z Ivanom vedno skupaj vozila v šolo, a letos sem se peljal — sam. Nemogoče je popisati čustva, ki so mučila mojo dušo in srce na tej poti. Preje je imela ta vožnja za naju vedno nekako prijetnost, — saj se človek tudi počitnic slednjič naveliča —, a sedaj sem sedel na vozu brez najljubšega mi tovariša. Ubožec je zdihoval doma na postelji.

Skoro nisem opazil, da drdra voz že po mestnem tlaku: tako sem bil utopljen v žalostne, tužne misli.

* * *

Bilo je zopet o velikih počitnicah.

Zahajajoče solnce je stalo komaj tri pedi visoko na nebu, ko sem stopal nekega popoldne proti rojstveni vasici svojega prijatelja.

Kakor vsak dan, hotel sem ga tudi danes obiskati in tolažiti v njegovi bolezni. A ko se približam njegovemu stanovanju, zapazim, da prihajajo posamezni ljudje iz Ivanovega doma.

Takoj me prešine neprijetna misel: „Kaj, če je Ivan že mej mrtvimi? To so gotovo kropilci!“

In res.

Ko vstopim v sobo, odkrije se mojim očem nenavadno žalosten prizor: Ivan na mrtvaškem odru! Kakor strela z jasnega neba iznenadil me je ta prizor.

Zadnje dni se je Ivan namreč nenavadno dobro počutil ter že gojil veselo nado, da bode mogel zopet iti začetkom šolskega leta v mesto. A pretečeno noč ga je mrzlica z vso silo zgrabila. Bilo je po njem.

Imel je še pred smrtjo veliko srečo, da je prejel v zadnji uri sveto popotnico.

Nem sem stal pred mrtvaškim odrom, ter nepremično kakor marmornat kip zrl v blede obličje preminolega mi prijatelja. Zdelo se mi je, da se drži nekoliko na smeh. Pa kako bi se tudi ne, saj je zaslužil s svojim potrpežljivim trpljenjem in udanostjo v voljo božjo rajsko veselje.

Pokleknil sem ter dolgo molil za dušo rajnega. A mislil sem tudi na pretekle dneve, ki sva jih kot dijaka skupaj preživela. Tako sem se bil zamislil, da sem se zavedel stoprv, ko je stopilo v sobo zopet nekaj kropilcev.

Še jeden — zadnji pogled na blede obličje milega mi tovariša, potem pa sem v bridko žalost utopljen stopal proti domu.

Drugi dan je bil pogreb. Pri lepem sprevodu je bilo navzočih tudi nekaj dijakov, Ivanovih prijateljev, katere sem bil v naglici osvedočil o njegovi smrti.

Zagrebli so mi sicer truplo milega tovariša, a spomina nanj mi niso pokopali.



Nezadovoljna ribica.

Riba mala je želela,
 Da bi k pticam v zrak zletela,
 Da bi gledala z višave
 Mesta, gore in dobrane;
 Da bi plavala po zraki
 V druge krajé, kot oblaki.
 Kdo bi bival vedno neki,
 Pravi riba, v temni reki:
 Zunaj zlato solnce sije,
 Zunaj cvetje bujno klije,
 Zunaj žvrgolijo ptice,
 In so druge veselice.
 Ribe druge jo učijo,
 Pogovarjajo, svarijo:
 Ribica, previdna bodi
 In iz reke ven ne hodi.
 Naj je svet vabljev, mikaven,
 Pa je i nevaren zraven.
 Kjer do zdaj si dom imela,
 Najbolj varno boš živela.
 Ne poskušaj ven iz struge
 In ne želi v kraje druge.
 Naj so ščuke tu in somi,
 Druzih stisk ni v našem domi;

A tja ven se ne prikaži,
 Zunaj, tam te vse sovraži.
 To ji družba je velela,
 Riba slušati ni htela,
 Več doma ostati neče,
 Iz vode se kvišku meče,
 Dokler ribič je ne vjame
 In s seboj domov ne vzame.
 Nese jo po jasnem zraki,
 Pa ni lepo kakor v mlaki;
 Žarko solnce nanjo sveti,
 Ribici pa je umreti;
 Sladko ptice peti čuje,
 Ona joče, izdihuje;
 Nese jo čez polje, gore,
 Riba sopsti več ne more;
 Nese jo po beli cesti,
 In proda siroto v mestí.
 In ko solnce se nagiba,
 Tožno umrè na ognju riba . . .

Taka je z ljudmi na sveti,
 Ki ne hté doma živeti.
 Kdor svoj mili dom prezira,
 V tujcih zapuščen umira.

Anton Hribar.



Pesem pastirjev pri ognju.

Že tone solnce na zapadu,
 Poljublja zadnjikrat gore;
 In sapica v večernem hladu
 Mehko okroža nam glave.
 Sè stolpa lin sem čez planjave
 Glasí se zvon Marija-ave.

Dovolj smo danes se igrali:
 Kovaški delali smo meh,
 Z gorečim ogljem smo streljali;
 Razlegal vmes se naš je smeh.
 Zdaj pa že ognja žar pojmlje
 In krije mrak površje zemlje.

Še prej, kot se od ognja loči,
 Vsak križ lesen naj naredi;
 In mesto angelju izroči,
 Na katerem i sedaj sedi:
 Da angelji pri njem se gredi
 In sladke pesmi bodo peli.

Tovariši! Brezskrbno dnevi
 In leta v jednomer tekó;
 Zvené iz grl naj torej spevi,
 Ki prosto iz srca nam vró:
 Saj nikdar več tako veseli,
 Kot zdaj, ne bomo pesmij peli.

Angelar Zdénčan.



Listje in cvetje.

Homogram.

(Priobčil Cid Em Nafr.)

4	12	7	1	7	5	6	1
12	10	4	11	4	8	9	
7	4	3	5	2	1		
1	11	5	7	1			
7	4	2	1				
5	8	1					
6	4						
1							

Ako številke v predalčkih tega trikotnika primerno zamenjate s črkami, dobote v vodoravnih in navpičnih vrstah iste besede, katere imajo po vrsti tak-le pomen:

1. žensko ime, 2. del kolovrata, 3. del telesa, 4. kralj Hunov, 5. se nahaja v cerkvi, 6. dotok Donave, 7. zaimek, 8. samoglasnik.

(Rešitev homograma in imena rešilcev v prih. listu.)

Pregovori, izreki in pametnice.

(Zapisal A. K. Sežun-ov.)

73. Kdor živi po božjih postavah, Izprehaja se v rožnih dobravah.
74. Velik siromak je ta, ki moliti, ubogati in delati ne zna.
75. Na kratko zapoveduj, Premišljeno svetuj.
76. Dokler se belič ti v roki smili, Potreba in reva ti v hišo ne sili.
77. Potrpežljivost je strma steza do zlatih gradov.
78. Imej srce le za Boga, Ne pusti vanj nikdar sveta!
79. Od tega, kar dobrega znaš, Še drugim lahko kaj daš!
80. Ta lažje nosi, lažje žije, Kdor breme s potrpnostjo ovije.
81. Kaj so družega dolgovi Kot nadležni nam okovi.
82. Komur preveč posvetnost ugaja, Svojo dušo hudobcu prodaja.

83. Kdor nam dobre misli in sklepe podira, Samega sebe tudi na slabo stran tira.
84. Brez skrbij nikar ne bodi, Dobro je to, če skrb s teboj hodi!
85. Ljudje so dostikrat brez modrosti, a redkokdaj brez zvijačnosti.
86. Ne tekó solzé, Če zanje ne vé srcé.
87. Kjer te najbolj tišči, tam si najpreje pomagaj.
88. Zdravje zlate goré, Bolezen stotero gorjé.

(Dalje prih.)

Nove knjige in listi.

† *Cesarica Elizabeta*. V spomin na preblago vladarico avstrijsko povodom Nje žalostne smrti slovenski mladini sestavil Jakob Dimnik, učitelj v Ljubljani. Založil J. Giontini. Tisk Katol. Tiskarne. Cena 15 kr., sto izvodov 11 gl. 25 kr. — Ne le mladino, marveč tudi odrasle bo zanimala ta nova knjižica, ki omenja mladih let in slavnega sorodstva naše nepozabne cesarice, opisuje njeno zaroko in slavnosti njene poroke, slavi jo kot ljubečo in skrbno mater, kot dobrodelno in pobožno ženo ter slednjič obširneje sporoča podrobnosti nagle prestrašne smrti, vseobčnega žalovanja in sozolja. Res, da so vse te reči obširno poročali že časniki, vendar je prav, da se takemu grozovitemu dogodku ohrani tudi stalen spomenik v posebni knjigi, in zlasti, da se svet opozarja na vrline in čednosti tako priljubljene vladarice.

Udgonetka zastavice v 9. številki:

I — Iq — aga — igla — glava — Iglava.

Prav so uganili: Ličan Zorka, učenka IV. raz. v Ilirski Bistrici; Petek Milan, drugošolec, Petek Alfred, učen. III. mešč. šole v Gradu; Juvančič Fanica, Benedek Marica v Planini; Fatur Janko in Slav., učen. na Rakeku; Ogrin Rafael, drugošolec na Vrhniki; Furlani Josipina, Rimljanka in Štefanka v Ilir. Bistrici; Sodja Jos., tretješolec v Ljubljani; Adamič Marička v Ljubljani; Kukovec Janko, učenec v Ljutomeru; Stare Bruno, dij. v Ljubljani; Zencovich Ema, gojenka v Mariboru; Misja Ant., gimnazijec v Mariboru; Pire Mimika, naučit. hčerka v Dobovi pri Brežicah; Bezeljak Ivan v Zavracu; Osana Tinica in Bogomila v Svibnevi pri Radečah; Kalin Minka, učenka V. raz. v Kostanjevici; Kraps Josipina v Idriji; Kazafura Ljudmila v Št. Martinu na Gor.; Vaktaj M. pri Sv. Ani na Krembergu; Schubert Mirosł., pravnik v Kranju; Lesničar Iv., drugošolec v Mariboru; Zorjan Iv., Hrga Matevž, Ivanuša Anton, Keček Jožef, učenci na Humu pri Ormožu.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 2 gl. 60 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr. — Uredništvo in upravnistvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržiš. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.